

Erfenis op rolletjes

De afwikkeling van erfenissen leidt vaak tot verwarring. De Geldgids ruimt 12 struikelblokken uit de weg.

In 2010 is de erfbelasting vereenvoudigd. Toch zijn er nog regelmatig misverstanden rond het afhandelen van de erfenis, blijkt uit allerlei vragen die binnenkomen naar aanleiding van onze campagne aangiftehulp 2011. We lichten de meest brandende kwesties toe.

1 AANGIFTE INKOMSTENBELASTING

In het jaar van overlijden moeten de nabestaanden nog aangifte inkomstenbelasting doen over het inkomen van de overledene. Hoe dat precies werkt, is voor veel mensen een groot vraagteken.

Onduidelijk is bijvoorbeeld of een aangifte inkomstenbelasting überhaupt nodig is als je ook al een aangifte erfbelasting doet. Maar die aangiften staan los van elkaar. Meestal heeft de overledene nog inkomen gekregen in het jaar van overlijden en dat moeten de nabestaanden bij de fiscus aangeven.

De overblijvende partner mag in dat jaar nog kiezen voor fiscaal partnerschap, ook al heeft dat niet het hele jaar geduurd. Dat kan flink voordeel opleveren. Zo kun je aftrekposten als de hypotheekrente en persoonsgebonden aftrekposten (bijvoorbeeld ziektekosten en giften) nog gewoon toerekenen aan de partner die in het hoogste inkomstenbelastingtarief valt. Let op: de keuze voor partnerschap geldt niet voor box 3. Partners mogen vermogensbestanddelen alleen vrij verdelen als het partnerschap het hele jaar heeft geduurd (zie ook Vraag & antwoord op pagina 14).

2 WAARDE BEPALEN

Een erfenis bestaat uit alle bezittingen en schulden die een overledene achterlaat. Over het positieve saldo betalen de verkrijgers erfbelasting. Voor geldbedragen is het vaststellen van de waarde van de erfenis niet zo moeilijk, maar bij de inboedel ligt het ingewikkelder. Volgens Aniel Autar, als notaris verbonden aan Kooijman Lambert Notarissen, doen erfgenamen zichzelf hierbij weleens tekort. 'Een veel gemaakte fout is dat ze de inboedel aangeven tegen de verzekerde waarde. Dat kan leiden tot een te hoge aanslag, want je verzekert het bedrag dat nodig is om de inboedel opnieuw aan te schaffen. Bij de erfbelasting hoeven erfgenamen alleen de economische waarde van de inboedel aan te geven: het bedrag dat de hoogste bieder ervoor geeft. Dat is vaak niet zo veel, tenzij het gaat om een bijzonder stuk kunst, antiek of dure sieraden. Die kun je laten taxeren.'

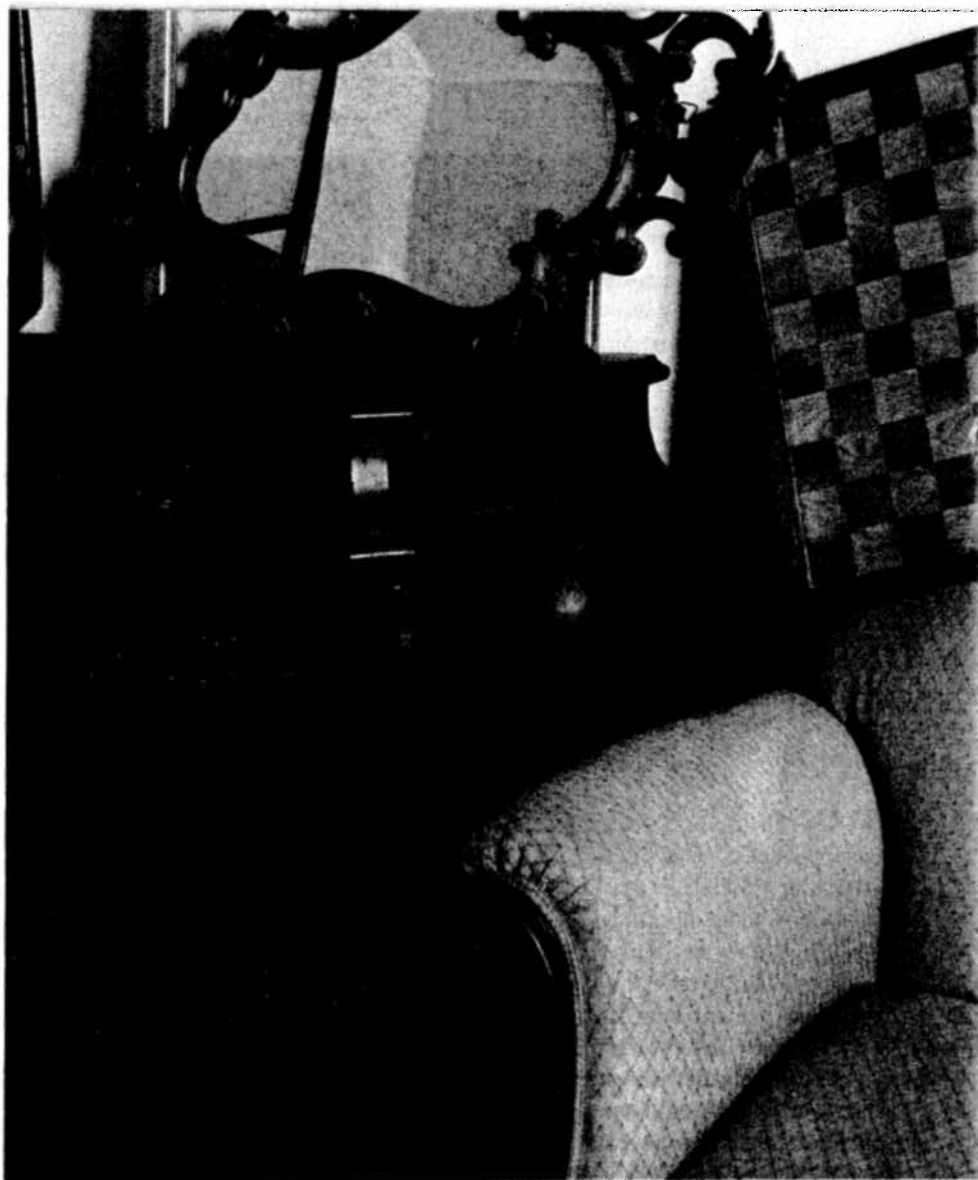
Het kan fiscaal verstandig zijn dure bezittingen al vóór het overlijden te schenken aan de kinderen. Maar dan moet het wel echt van jou zijn. Je mag bijvoorbeeld niet zomaar iets dat ook van je partner is aan kinderen uit een vorig huwelijk schenken. Bovendien geldt de 180-dagenregel (zie punt 8). Bij de eigen woning geldt de waarde die vermeld staat in de WOZ-beschikking in het jaar van overlijden. Bij effecten geldt de slotkoers van de laatste beursdag op de dag vóór het overlijden. Die staat in de *Prijscourant* (www.euronext.com, zoekterm OPC).

3 AFHANDELEN ERFBELASTING

De aangifte moet binnen acht maanden na het overlijden gebeuren. Bij te late aangifte brengt de fiscus heffingsrente in rekening over het verschuldigde bedrag. Maar soms is het niet mogelijk op tijd aangifte te doen, bijvoorbeeld omdat de bedragen nog niet bekend zijn. Dan kan het slim zijn alvast een voorlopige aanslag aan te vragen bij de fiscus, om heffingsrente te voorkomen.

Digitaal aangifte erfbelasting doen kan overigens niet. De erfgenamen ontvangen automatisch een F-formulier, waarmee ze hun aangifte kunnen indienen. Alle erfgenamen (tenzij ze een van de erfgenamen of de executor gemachtigd hebben dit namens hen te doen) ondertekenen deze aangifte.

TIP Kijk op www.belastingdienst.nl/reken/erfbelasting; daar staat een module om de erfbelasting te berekenen.

4 CODICIL OF TESTAMENT

Sommige mensen vragen zich af of ze ook kunnen kiezen voor een (gratis) codicil in plaats van een testament. Een codicil is een met de hand geschreven verklaring waarin de erflater een aantal wensen kan opnemen. Voordeel is dat je het zelf, zonder notaris, kunt opstellen en dat kost niets. Maar in een codicil kun je alleen de wensen omtrent de begrafenis of crematie vastleggen, plus aan bepaalde personen toegevoegen legaten, zoals sieraden, meubels, boeken en kleding. Vóór 2003 kon je in een codicil ook een executeur aanwijzen, maar dat moet nu per

Wie een andere verdeling van de erfenis wil dan wettelijk is geregeld, ontkomt niet aan het opmaken van een testament. Bijvoorbeeld als je alleenstaand en kinderloos bent en niet wilt dat de erfenis naar familie gaat waarmee je nauwelijks contact hebt. Of als je de stiefkinderen, een goede vriend of goed doel wilt laten meedelen in de erfenis.

5 NOTARIS VERMIJDEN

Het is niet nodig de notaris de (hele) erfenis te laten afhandelen. Hij kan ook alleen worden ingeschakeld voor een verklaring van erfrecht of van executele. De laatste verklaring is nodig als de overledene een executeur heeft aangewezen in het testament. Met de verklaring van de notaris kan de executeur daadwerkelijk aan de slag: het bewijst

dat hij of zij bevoegd is te handelen.

Een verklaring van erfrecht is niet verplicht maar vaak wel nodig. Zonder zo'n document blijven bankrekeningen meestal geblokkeerd en is het lastig om partnerpensioen te krijgen. Toch is de verklaring volgens notaris Autar niet altijd nodig. 'Zijn er alleen schulden, dan is het zonde van het geld om een verklaring van erfrecht te laten opmaken. De schuldeiser moet bewijzen dat jij erfgenaam bent. Laat die dan de kosten maken voor de verklaring van erfrecht.'

Een notaris inschakelen is wel altijd verplicht als er erfgenamen zijn die wils- of handelingsonbekwaam zijn.

TIP Als erfgenamen moeilijk te vinden zijn, kan het wat langer duren voordat de notaris de verklaring van erfrecht kan afgeven. Zorg dus altijd voor een actuele adressenlijst van erfgenamen. Dat scheelt de nabestaanden straks heel wat tijd.

6 EXECUTEUR INSCHAKELEN

Het is verstandig een executeur aan te wijzen als er veel erfgenamen zijn of als de nalatenschap complex is en bijvoorbeeld uit een effectenportefeuille en/of verhuurd onroerend goed bestaat. Dit is overigens niet verplicht. Een executeur beheert de nalatenschap en vertegenwoordigt daarbij de erfgenamen. De taken van een executeur zijn onder meer het opmaken van een boedelbeschrijving waaruit de bezittingen en schulden van de nalatenschap blijken. Ook moet hij de laatste wil van de erflater uitvoeren en de schulden voldoen. De erflater kan van deze wettelijke bevoegdheden afwijken en de executeur meer of juist minder taken toekennen.

Je mag iedereen aanwijzen als executeur: een erfgenaam, goede vriend, notaris. In de meeste gevallen doet een executeur prima z'n werk, maar het gaat weleens mis. Aniel Autar: 'Wat veel voorkomt, is dat een executeur onterecht de erfenis gaat verdelen. Dat is niet zijn taak, tenzij dit in het testament bepaald is. Dit kan tot conflicten leiden met de erfgenamen. Dat zie je bijvoorbeeld gebeuren als de executeur de effecten van de erflater op een ongunstig moment verkoopt. Wat we ook zien gebeuren, is dat de executeur de kamer in het verpleeghuis al leegruimt voordat er een goede boedelbeschrijving is gemaakt. Dit soort fouten komen vaak voort uit onwetendheid van de executeur.'

ZORG VOOR TIJDIGE AANGIFTE

testament. Codicillen van vóór 2003 blijven van kracht; staat daar een aanwijzing van de executeur in, dan is die nog gewoon rechtsgeldig.

Je kunt een hoop problemen voorkomen door de executeur van tevoren al een duidelijk takenpakket te geven in het testament. Bijvoorbeeld door aan te geven wat hij met bepaalde bezittingen moet doen, welke make-laar het huis moet verkopen en hoe het huis moet worden leeggeruimd. Dat geldt vooral als je bang bent dat de erfgenamen elkaar na je overlijden in de haren vliegen.

7 AANSPRAKELIJK VOOR SCHULDEN

Een erfgenaam erft in principe bezittingen én schulden. Zijn de schulden groter dan de bezittingen, dan kost het geld. Dit is te voorkomen door de erfenis beneficiair te aanvaarden. Je accepteert de erfenis dan alleen als uit de boedelbeschrijving een positief saldo blijkt.

TIP Kies bij twijfel over het nagelaten vermogen altijd voor beneficiair aanvaarding. Zeker als de overledene ondernemer was.

8 BELASTING BESPAREN

Het is raadzaam de zaken vóór het overlijden fiscaal zo gunstig mogelijk te regelen. Bijvoorbeeld door het vermogen al deels weg te schenken of door een testament op te stellen. Is dat niet (voldoende) gebeurd, dan kunnen de erfgenamen ook na het overlijden nog actie ondernemen. Zo kan de partner nog tot drie maanden na het overlijden de wettelijke verdeling ongedaan maken. De langstlevende echtgenoot komt dan met de kinderen een andere verdeling overeen.

Volgens de wettelijke verdeling gaat de erfenis naar de langstlevende partner. De kinderen krijgen een geldvordering op de langstlevende

len. Maar let op: komt de samengestelde rente (inclusief de rente op de rente) over de totale verkrijging boven de 6% uit, dan kan de fiscus bij het overlijden van de langstlevende echtgenoot over het meerdere toch erfbelasting heffen.

Veel mensen weten niet dat de langstlevende partner en andere erfgenamen het rentepercentage ook na het overlijden nog mogen wijzigen. Dat kan nog tot de aangiftermijn verstreken is. Het voordeel is dat je dan beter weet hoe de financiële zaken ervoor staan en hoe je fiscaal het best kunt sturen. Kiezen voor een lagere rente dan 6% is ook mogelijk. Dat is gunstig als kinderen liever minder erfbelasting betalen bij het overlijden van de eerste ouder.

9 SCHENKEN MET WARME HAND

Als iemand schenkt en kort daarna overlijdt, kan dat voor problemen zorgen. Alle schenkingen die binnen 180 dagen vóór overlijden zijn gedaan, horen tot de erfenis. Dit geldt niet voor de eenmalig vrijgestelde hoge schenking. Ouders mogen hun kinderen tot hun 35^e eenmalig een bedrag schenken van €24.144 (of €50.300 als de kinderen het meerdere van €24.144 gebruiken voor de aankoop van een woning). Dat kan dus ook nog op het sterfbed.

10 SCHENKEN VIA BEWINDVOERDER

Een bewindvoerder heeft toestemming van de kantonrechter om de bezittingen en financiële zaken van iemand die bijvoorbeeld dementerend is, te beheren. Schenkingen liggen echter gevoelig. Het artikel 'Leeggeplukt op je oude dag', in de *Geldgids* van september 2010 toont aan hoe een bewindvoerder soms misbruik kan maken van zijn bevoegdheden om zichzelf te verrijken.

Kan de bewindvoerder aantonen dat er een 'schenkingstraditie' was, dus dat de dementerende al jaren schenkingen verrichtte,

dan mogen die gewoon doorgaan. Voorwaarde is wel dat het vrije vermogen van de schenker niet onder een bepaald bedrag komt. Voor 65-plussers is dat €20.000, voor jongere schenkers €40.000.

11 VEROUDERDE TESTAMENTEN

Een aantal testamentvormen zijn dringend aan vernieuwing toe. Dit geldt bijvoor-

beeld voor het 'ik-opa-testament'. Hierbij benoemt de grootouder in zijn testament zijn kinderen tot erfgenamen op voorwaarde dat zij bij hun overlijden een bepaald bedrag uitkeren aan hun eigen kinderen (de kleinkinderen van opa). Dit leverde vóór 2010 een fiscaal voordeel op, maar daar heeft de wetgever sindsdien een stokje voor gestoken.

Bij overlijden van het kind moeten de kleinkinderen voortaan erfbelasting betalen over de vordering. Wie een ik-opa-testament heeft, doet er dus verstandig aan naar de notaris te gaan om het te laten aanpassen. Je herkent zo'n testament aan de zinsnede: 'Ik leg aan ieder van mijn kinderen de last op om aan ieder van hun kinderen een bedrag uit te keren na het overlijden van henzelf en hun respectievelijke echtgenoten'.

Ook het goeddoelentestament heeft afgedaan. Dit was voorheen interessant als bijvoorbeeld neven en nichten de belangrijkste erfgenamen waren. Want zij betalen het hoogste tarief aan successierechten. Via het goeddoelentestament kwam een deel van deze successierechten bij het goede doel terecht, in

LEG TAKEN VAN EXECUTEUR GOED VAST

ouder ter hoogte van hun erfdeel. De rente hierover is gelijk aan de wettelijke rente minus 6%, (op dit moment is de vordering daarmee renteloos). Maar daarvan kan worden afgeweken. Het kan fiscaal gezien gunstig zijn die rente zo hoog mogelijk vast te stellen. De erfenis van de langstlevende echtgenoot wordt door die rente op papier 'uitgehouden', waardoor de kinderen te zijner tijd minder erfbelasting hoeven te beta-

plaats van bij de fiscus. Onder de huidige wet zijn goede doelen volledig vrijgesteld van erfbelasting, dus kan die constructie overboord. Deze is onder meer te herkennen aan de omschrijving 'vrij van rechten en kosten'.

Ook turbotestamenten zijn passé. Zij waren bedoeld om een zo groot mogelijk fiscaal voordeel te behalen. Je herkent dit soort testamenten onder meer aan woorden van de volgende strekking: 'alles wat je krijgt onder de verplichting een ander iets te geven'.

12 BETALEN ZONDER ERFENIS

De herziening van de erfbelasting in 2010 is nog niet helemaal afgerond. Zo moeten kinderen bij het overlijden van de eerste ouder meteen erfbelasting betalen over hun kindsgedeel terwijl ze nog niets verkregen hebben. Datzelfde probleem speelt bij het 'langstlevendetestament'. De wetgever heeft inmiddels wel iets geregeld als er alleen een eigen woning in de erfenis van de eerste ouder zit. De kinderen kunnen dan uitstel van betaling vragen van de erfbelasting over hun kindsgedeel.

Afgelopen juni maakte staatssecretaris

Weekers bekend dat hij de berekening van toeslagen voor nabestaanden gaat vereenvoudigen. Tot nu toe werd het inkomen van de overleden partner omgerekend tot een jaarinkomen en opgeteld bij het inkomen van de overblijvende partner. Op basis van dat totaalbedrag werden de huur- en/of zorgtoeslag berekend. Vanaf nu hoeft het inkomen van de overledene niet langer te worden omgerekend tot een jaarinkomen wanneer er een partner achterblijft. Nabestaanden hoeven te veel ontvangen toeslag dan niet meer terug te betalen.

i MEER INFORMATIE

Belastingtarieven bij schenken en erven even hoog

Eerste €118.708 boven de vrijstelling

Partner	10%
Kind	10%
Gehandicapt kind	10%
Ouder	10%
Kleinkind	18%
Anderen	20%

Bedrag daarboven

Partner	20%
Kind	20%
Gehandicapt kind	20%
Ouder	20%
Kleinkind	36%
Anderen	40%

Vrijstelling erfenis

Partner	€603.600
Kind	€19.114
Gehandicapt kind	€57.342
Ouder	€45.270
Kleinkind	€19.114
Anderen	€2.012

Vrijstelling schenking per jaar

Partner	€0
Kind	€5.030
Gehandicapt kind	€5.030
Ouders	€2.012
Kleinkind	€2.012
Anderen	€2.012